

Piotr Masłowski

Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie

Szpica Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej - 1 Gwardyjska Armia Pancerna

Wstęp

1. Armia Pancerna – zwana też Gwardyjską Armią Pancerną – jest jednym z kluczowych związków operacyjnych Federacji Rosyjskiej, który odgrywa istotną rolę w wojnie na Ukrainie. Od momentu aneksji Krymu, przez walki w Donbasie, aż do Specjalnej Operacji Wojskowej. Ugrupowanie było zaangażowane w szereg operacji wojskowych, mających na celu realizację strategicznych celów Rosji. Jej historia sięga czasów radzieckich, kiedy to jednostki pancerne odgrywały istotną rolę w strategii wojskowej ZSRR.

Historia i reaktywacja 1. Armii Pancерnej

Początki 1. Armii Pancерnej sięgają II wojny światowej, gdzie w 1942 r. została sformowana jako część Frontu Stalingradzkiego¹. Brała udział m.in. w Bitwie pod Kurskiem przyczyniając się do powstrzymania niemieckiej ofensywy. Po Kursku kontynuowała działania ofensywne w wyzwaniu terytoriów Związku Radzieckiego, Polski, Czechosłowacji, kończąc II wojnę światową zdobywając Berlin. Generał Gieorgij Żukow wydał rozkaz, aby pierwsza wkroczyła do Berlina i zatknęła Sztandar Zwycięstwa². Po zakończeniu II wojny światowej jednostka ta stacjonowała na terenie NRD jako część Grupy Wojsk Radzieckich w Niemczech, aż do początku lat dziewięćdziesiątych. Jej dowództwo i sztab znajdowały się w Dreźnie, a następnie zostały przeniesione do Smoleńska, gdzie jednostka została rozwiązana w 1998 roku.

W listopadzie 2014 roku na podstawie decyzji prezydenta Federacji Rosyjskiej zdecydowano o odtworzeniu i rozpoczęto ponowne formowanie 1. Gwardyjskiej Armii

---

¹ 1-я танковая армия танковая армия имела два формирования , <http://tankfront.ru/ussr/ta/ta1.html> [dostęp: 21.05.2024].

² K. Bahm, *Berlin 1945*, Warszawa 2015.

Pancernej. Organizacyjnie Armia należy do Zachodniego Okręgu Wojskowego. Sztab mieści się w miejscowości Bakowka (część miasta Odincowo) w obwodzie moskiewskim³.

Reaktywacja 1. Gwardyjskiej Armii Pancernej w Rosji ma znaczenie strategiczne i symboliczne. Armia ta, znana z udziału w kluczowych bitwach II wojny światowej, została odtworzona, aby wzmocnić rosyjskie siły zbrojne i ochronę strategicznych obszarów wokół Moskwy. Odtworzenie tej armii symbolizuje powrót do tradycji i wzmacnianie morale rosyjskich sił zbrojnych poprzez nawiązanie do chwalebnych epizodów z przeszłości. Jednak skuteczność tej formacji w nowoczesnym kontekście wojennym, zwłaszcza w obliczu nowoczesnych systemów przeciwdziałania, jest przedmiotem debaty⁴.

Struktura i wyposażenie

1 Armia Pancerna jest częścią Zachodniego Okręgu Wojskowego, jednego z pięciu głównych okręgów wojskowych Federacji Rosyjskiej. Struktura organizacyjna tej armii jest złożona i obejmuje kilka kluczowych elementów, takich jak: dywizje pancerne, brygady zmotoryzowane, jednostki artyleryjskie oraz jednostki wsparcia i zabezpieczenia logistycznego. Liczy ona około 28000 żołnierzy⁵. Do głównych jednostek należą⁶:

- **2 Gwardyjska Dywizja Zmechanizowana (Dywizja Tamańska)** – dywizja ta jest wyposażona w najnowsze czołgi podstawowe T-90M i inne zaawansowane uzbrojenie;
- **4 Gwardyjska Dywizja Pancerna (Dywizja Kantemirowska)** – historyczna i elitarna dywizja pancerna, znana z kluczowej roli w działaniach pancernych;
- **47 Dywizjon Pancerny** – w trakcie formowania;
- **27 Gwardyjska Brygada Zmechanizowana** – zapewnia wsparcie piechoty zmechanizowanej, zwiększając wszechstronność i zasięg jednostek pancernych;
- **6 Brygada Pancerna** – skupia się na manewrach pancernych i wsparciu, wyposażona w nowoczesne czołgi i pojazdy bojowe;

³ 1 Gwardyjska Armia Pancerna, https://pl.wikipedia.org/wiki/1_Gwardyjska_Armia_Pancerna#CITEREFBahm2015 [dostęp: 21.05.2024].

⁴ Rosja sformowała Gwardyjską Armię Pancerną, <https://defence24.pl/rosja-sformowala-gwardyjska-armie-pancerna> [dostęp: 21.05.2024].

⁵ J. Ciślak, *Armia rosyjska – armia agresora: 1. Gwardyjska Armia Pancerna [RAPORT]*, <https://defence24.pl/sily-zbrojne/armia-rosyjska-armia-agresora-1gwardyjska-armia-pancerna-raport> [dostęp: 21.05.2024].

⁶ 1st Guards Tank Army, https://en.wikipedia.org/wiki/1st_Guards_Tank_Army [dostęp: 21.05.2024].

- **60 Brygada Dowodzenia** – zapewnia skuteczne operacje dowodzenia i kontroli w armii;
- **96 Brygada Rozpoznawcza** – prowadzi misje wywiadowcze i rozpoznawcze w celu zbierania informacji o polu bitwy;
- **112 Brygada Raketowa** – zajmuje się operacjami raketowymi taktycznymi, zapewniając krytyczne wsparcie ogniowe;
- **288 Gwardyjska Warszawsko-Brandenburska Brygada Artylerii** – wyposażona w systemy wieloprowadnicowych wyrzutni raketowych, zapewniająca dalekosiężne wsparcie ogniowe;
- **45 Gwardyjska Brygada Inżynieryjna** – specjalizuje się w zadaniach inżynieryjnych, w tym budowie umocnień i rozminowywaniu;
- **Jednostki Obrony Powietrznej Armii** – wyposażone w różne systemy przeciwlotnicze do ochrony przed zagrożeniami z powietrza.

1. Gwardyjska Armia Pancerna jest wysoce zmechanizowaną i wszechstronną siłą, integrującą zaawansowane jednostki pancerne, piechotę zmechanizowaną, artylerię i zdolności obrony powietrznej w celu utrzymania swojej efektywności operacyjnej w różnych scenariuszach bojowych⁷. Jest wizytówką Rosyjskich Sił Zbrojnych. Jako największa i najsilniejsza armia w strukturach Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej uznawana jest za szpice uderzeniową Rosji. Łącznie na uzbrojeniu ma ponad 500 czołgów (T-90, T-80, T-72), prawie 900 bojowych wozów piechoty i transporterów opancerzonych (BMP-3, BMP-2, BTR-80A/BTR-82A, BTR-80, MT-LB) oraz prawie 500 haubic, moździerzy i wyrzutni raketowych (2S19 Msta-S, 2S3 Akacja, 2A65 Msta-B, 9P140 Uragan, BM-21, 2S12 Sani, 9P149 Szturm-S). Do tego dochodzi kilkaset kołowych i gąsienicowych wozów specjalnych jak dowodzenia artylerią, łączności, rozpoznania chemicznego, ewakuacyjno-naprawczych czy mostów czołgowych oraz kilkaset samochodów ciężarowych i osobowo-terenowych⁸.

Najsilniejszym związkiem taktycznym Armii jest 4. Dywizja Pancerna licząca około 7800 żołnierzy oraz na uzbrojeniu około 220 czołgów T-80. Pododdziały zmechanizowane są

⁷ L. Albert, *Russian Army Receives First T-90M Tanks*, <https://www.overtdefense.com/2020/04/24/russian-army-receives-first-t-90m-tanks/> [dostęp 21.05.2024].

⁸ J. Ciślak, *Armia rosyjska – armia agresora: 1. Gwardyjska Armia Pancerna [RAPORT]*, <https://defence24.pl/sily-zbrojne/armia-rosyjska-armia-agresora-1gwardyjska-armia-pancerna-raport> [dostęp: 21.05.2024].

wyposażone w BMP-2 mając ich około 180. Uzupełnia je około 80 transporterów opancerzonych BTR-80A/BTR-82A i MT-LB. W skład dywizji wchodzi dwa pułki pancerne, które w swojej strukturze mają po 3 bataliony czołgów T-80 oraz po kompanii BMP-2. Pułk zmechanizowany ma 3 bataliony zmechanizowane i batalion czołgów T-80⁹.

W 2021 r. zaczęto formować 47. Dywizjon Pancerny, który dotychczas w swojej strukturze posiada pułk czołgów składający się z 3 batalionów czołgów T-72B3M i batalionu zmechanizowanego na BMP-2 oraz Samodzielny Batalion Rozpoznawczy. Artylerie pułku stanowi dywizjon samobieżnych haubic 2S19 Msta-S i BM-21.

Kolejnym związkiem taktycznym o znaczącym potencjale bojowym jest 2. Dywizja Zmechanizowana licząca około 9000 żołnierzy i mająca na uzbrojeniu około 160 czołgów T-72. W skład dywizjonu wchodzi dwa pułki zmechanizowane mające po jednym batalionie czołgów oraz pułk czołgów składający się z trzech batalionów czołgów T-72. Silną artylerię tworzą dywizjon samobieżnych haubic 2S19 Msta-s, wyrzutnie BM-21 w każdym pułku zmechanizowanym, dywizjon haubic 2A5 Msta-B w pułku czołgów i wyrzutnie raketowe 9P140 Uragan i BM-21 w pułku artylerii. Razem są to 84 haubice kalibru 152 mm, 8 wyrzutni raketowych kalibru 220 mm i 26 kalibru 122 mm¹⁰. Dodatkowo dywizja posiada dywizjon przeciwpancerny wyposażony w baterię wozów przeciwpancernych 9P149 Szturm i armaty 100 mm MT-12 Rapira. W ramach dywizji znajdują się również siły przeciwlotnicze składające się z: wyrzutni Tor-M1-2U, Strzała-10, zestawów przeciwlotniczych Tunguska i ręcznych wyrzutni przeciwlotniczych Wierba i Igła.

Duży potencjał uderzeniowy posiada 112. Brygada Raketowa posiadająca wyrzutnie rakiet Iskander-M, które są przystosowane do głowic konwencjonalnych i atomowych. W przypadku głowic atomowych przechowywaniem i wydaniem ich sprawuje 12 Główny Zarząd Ministerstwa Obrony Federacji Rosyjskiej, co oznacza, że 1 Armia dysponuje tylko nośnikami broni atomowej.

Wsparcie artyleryjskie zapewnia 288 Brygada Artylerii mająca na wyposażeniu 2S19 Msta, wyrzutnie raketowe 9P140 Uragan i wozy 9P149 Szturm-S .

60. Brygada Dowodzenia jest odpowiedzialna za organizowanie polowych stanowisk dowodzenia armii (głównego i zapasowego) oraz zapewnianie im łączności z podległymi

---

⁹ Tamże.

¹⁰ Tamże.

jednostkami, sąsiednimi armiami i korpusami, jak również ze szczeblem nadrzędnym, w tym z dowództwem okręgu wojskowego i wydzielanymi z niego stanowiskami dowodzenia.

Zakończenie

1. Gwardyjska Armia Pancerna pozostaje jednym z najważniejszych elementów rosyjskich sił zbrojnych, pełniąc zarówno rolę symboliczną, jak i strategiczną. Jej reaktywacja i modernizacja podkreślają dążenie Federacji Rosyjskiej do podtrzymania tradycji wojskowych, a także utrzymania dominacji w obszarze, który Moskwa uważa za kluczowy dla swoich interesów narodowych. Jako filar rosyjskich sił zbrojnych jest jednym z najważniejszych narzędzi do realizacji ich celów w regionie, budząc jednocześnie zainteresowanie i obawy na arenie międzynarodowej.

(korekta merytoryczna: dr hab. Ilona Urych)

Bibliografia:

1 Gwardyjska Armia Pancerna,

https://pl.wikipedia.org/wiki/1_Gwardyjska_Armia_Pancerna#CITEREFBahm2015
[dostęp: 21.05.2024].

1st Guards Tank Army, https://en.wikipedia.org/wiki/1st_Guards_Tank_Army [dostęp: 21.05.2024].

1-я танковая армия танковая армия имела два формирования,
<http://tankfront.ru/ussr/ta/ta1.html> [dostęp: 21.05.2024].

Albert L., *Russian Army Receives First T-90M*

Tanks, <https://www.overtdefense.com/2020/04/24/russian-army-receives-first-t-90m-tanks/>
[dostęp 21.05.2024].

Bahm K., *Berlin 1945,* Warszawa 2015.

Ciślak J., *Armia rosyjska – armia agresora: 1. Gwardyjska Armia Pancerna [RAPORT],*
<https://defence24.pl/sily-zbrojne/armia-rosyjska-armia-agresora-1-gwardyjska-armia-pancerna-raport> [dostęp: 21.05.2024].

Rosja sformowała Gwardyjską Armię Pancerną, <https://defence24.pl/rosja-sformowala-gwardyjska-armie-pancerna> [dostęp: 21.05.2024].